

MMB201600001391

Rada města Brna

Z7/24. zasedání Zastupitelstva města Brna
konané dne 13. prosince 2016

Informativní zpráva

Název:

Aktuální informace o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a strategii pro rok 2017

Zpracoval:

Odbor životního prostředí MMB

Úkolem předkládaného materiálu je seznámit orgány města Brna s aktuálním stavem výběru místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen „poplatek“) doprovodnými statistickými údaji a rovněž informovat o výhledu na rok 2017.

1. Souhrnné informace o správci poplatku v Brně

Oddělení správy poplatku za komunální odpad bylo založeno spolu se zavedením místního poplatku ve městě Brně v roce 2002. Oddělení zodpovídá za výkon státní správy spojené s místním poplatkem spočívající zejména ve vedení jednotlivých daňových řízení, ve vyhledávací činnosti, kontrole plnění povinností, vyzývání ke splnění povinností, zabezpečení placení daní (tzn. výběr úhrad od poplatníků, vyměřovacího řízení, vyhledávacího řízení až po daňovou exekuci). Kromě toho zabezpečuje přípravu obecně závazné vyhlášky a rovněž zajišťuje propagační činnost. Oddělení využívá pro správu poplatku speciálně vytvořený software dodaný společností B & M InterNets, s.r.o. Prostředníkem pro úpravy informačního systému je Odbor městské informatiky MMB, který má ve své gesci rovněž smluvní úpravu s dodavatelskou společností. Oddělení je součástí Odboru životního prostředí MMB a je umístěno v budově Šumavská 33. Každoročně v měsících března-květen je obsazeno pět pokladen na pracovišti Malinovského náměstí 3 a dvě pokladny v přízemí budovy Šumavská 33. Obsazení pokladen zajišťují úředníci oddělení.

2. Vývoj sazby poplatku a reálný výběr

Sazba poplatku je dána zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, v platném znění, je dvousložková a tvoří ji:

- a) částka až 250 Kč za poplatníka a kalendářní rok a
- b) částka na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu stanovená na základě skutečných nákladů obce v předchozím kalendářním roce, která může činit až 750 Kč za poplatníka a kalendářní rok;

Od roku 2002 až do roku 2012 včetně byla výše poplatku omezena zákonem na horní hranici 500 Kč (tedy složka pod písm. b) byla omezena na 250 Kč za poplatníka a rok). V roce 2002 činila sazba poplatku 493 Kč, v letech 2003 až 2012 včetně pak činila 500 Kč. Od roku 2013 byla zákonem o místních poplatcích zvednuta maximální horní hranice sazby poplatku až na 1000 Kč, přičemž v Brně činil v roce 2013 poplatek 675 Kč a současně se díky legislativní úpravě rozšířily skupiny poplatníků o cizince a vlastníky nemovitostí. V letech 2014 a 2015 činila sazba 670 Kč a v roce 2016 byly zavedeny sazby dvě (670 Kč a 500 Kč).

Lhůta splatnosti ve městě Brně je vždy k 31. 5. daného roku.

Od zavedení poplatku v roce 2002 bylo vybráno na poplatek více jak 3 miliardy Kč.

Srovnání rozhodných kritérií pro výpočet sazby v letech 2013-2017:

Skupina poplatníků/ předmět zpoplatnění	Počet v roce 2013	Počet v roce 2014	Počet v roce 2015	Počet v roce 2016	Počet v roce 2017
Občané ČR s TP v Brně	381 286	378 371	377 675	377 440	376 993
Cizinci s TP v Brně	7 910	9 585	9 426	11 841	11 674
Cizinci s přechodným pobytem v Brně	19 941	16 690	16 385	8 582	8 100
Občané EU pobývajících v Brně	5 377	6 611	6 753	6 875	9 906
Byt nebo rodinný dům	2 908	7 605	7 961	9 062	8 708
Chata	7 472	8 578	8 597	8 230	8 300
Celkem	424 894	427 440	426 797	422 030	423 681

Rozúčtování nákladů	2013	2014	2015	2016	2017
Náklady v tis. Kč*	180 598	179 525	183 523	185 656	187 109
Počet poplatníků	424 894	427 440	426 797	422 030	423 681
Náklady v Kč na 1 poplatníka	425	420	430	440	442

*náklady předchozího kalendářního roku je nutné znát v jejich definitivní podobě při vydávání obecně závazné vyhlášky, přičemž městu jsou celkové náklady známy za rok předcházející; tzn., že např. když je připravována OZV na rok 2017, předkládá se k projednání v roce 2016 a náklady jsou tudíž uváděny za rok 2015.

Porovnání sazeb v Kč	2013	2014	2015	2016	2017
Maximální horní sazba	675	670	680	690	692
Sazba schválená	675	670	670	670/500*	670/500*

*snížená sazba pro skupiny osob s úlevou (dle věku)

3. Statistické údaje činností oddělení za rok 2015 (počty jsou srovnatelné v každém z porovnávaných let 2013-2016)

Tato kapitola přináší informace o jednotlivých úkonech při správě poplatku ve městě Brně dle organizační struktury správce poplatku. Oddělení je tvořeno referátem ekonomickým, referátem správy poplatku, referátem pohledávek a referátem exekucím. Jednotlivé činnosti jmenovaných referátů na sebe navazují, ve smyslu chronologickém i obsahovém.

Referát ekonomický zabezpečuje celoroční provoz pokladny, chystá podklady pro rozpočet a podává pravidelná hlášení na ORF, zajišťuje správu bezhotovostních výběrů, přenosy výpisů z banky RBS, zpracovává data prostřednictvím České pošty, s.p. (A, B poštovní poukázky), dohledává a páruje nepřirazené platby bezhotovostní i hotovostní, vyřizuje žádosti o přeplatek, v rámci součinnosti v dědickém řízení poskytuje podklady notářům, zavádí a eviduje podklady pro osvobození třetích a dalších nezletilých dětí a seniorů na základě obecně závazné vyhlášky, dědicům, kteří neuhradili zděděný dluh na poplatku vyměřuje dlužné částky a připravuje podklady pro exekuční řízení, kontroluje nejasné platby ve spolupráci s bankovními ústavy, zúčtovává nevratitelné přeplatky, zajišťuje účetní servis pro oddělení. Celoročně je v provozu nejméně jedna pokladna na Šumavské, v měsících březen-květen pak až devět pokladních míst, která jsou umístěna na Šumavské a na Malinovském náměstí. Jejich provoz a organizace spadá pod ekonomický referát. Pokladnami prochází v hotovosti 50% celkového výběru v daném roce.

Ekonomický referát	Rozhodnutí o přeplatku	Písemnosti v dědickém řízení	Zpracování ohlašovacích povinností osvobození	Zpracování ohlašovacích povinností vlastníků nemovitostí
	1 700	5 400	3 600	10 000

Referát správy poplatku komunikuje s poplatníky v průběhu celého roku, zasílá výzvy různého typu (upomínky, vyjasnění, doplnění). Podstatnou část činnosti pracovníků referátu je pokladní činnost v exponovaných jarních měsících, kdy jsou vytíženi a prostrídáni na všech otevřených pokladních místech. Po datu splatnosti má ve své kompetenci zejména párování zaslaných plateb a odstraňování nesrovnalostí, kontrolu daňových účtů, provádění odpisů a prekluzí; následuje vyměřovací část a po uplynutí zákonných lhůt jsou neukončené spisy dále

postoupeny dalšímu článku řetězce, referátu pohledávek. Současně zpracovává osvobození dětí umístěných v zařízeních.

Referát správy poplatku	Výzvy poplatníkům	Rozhodnutí o vyměření	Zpracování ohlašovacích povinností osvobození
	55 700	64 900	400

Referát pohledávek provádí zejména vyhledávací činnost, která spočívá v přípravě výzev k součinnosti na třetí osoby (banky, zdravotní pojišťovny, plátcí mzdy) a následnému zpracovávání zasláných informací, kompletování spisu a jeho předání na exekuční referát. V odůvodněných případech zasílá upomínky poplatníkům. V závěrečné fázi předávají spisy a podklady na exekuční referát. Kromě této činnosti zaměstnanci referátu v období března až květen zabezpečují pravidelný chod pokladen a jsou dle potřeby umístěni jako pokladní nebo jejich náhradníci. V rámci šetření a zjišťování podkladů pro správné vybrání místního poplatku od cizinců referát pohledávek úzce spolupracuje s odborem azylové a migrační politiky (řádově v tisících jednotkách případů).

Referát pohledávek	Výzvy k součinnosti	Prověření dlužníci	Předexekuční upomínky	Spisy předané na EXE referát
	1 200	24 000	1 900	3 100

Referát exekuční se věnuje nedobrovolným úhradám; v r. 2015 představuje přínos v důsledku činnosti exekučního referátu částku 5 800 000 Kč. Exekuce je vedena na účty, mzdy, sociální dávky, důchody a další postižitelné příjmy dlužníků, přihlášením nedoplateků do insolvenčního řízení, zřízením zástavního práva k nemovitým věcem; zaměstnanci provádí stovky místních šetření ročně, při kterých rovněž vybírají peníze v hotovosti.

Referát exekuční	Provedené exekuce	Insolvenční řízení	Zástavní právo
	3 400	260	190

4. Studie „Systém plateb za komunální odpad a zavedení motivačních prvků v oblasti poplatků za komunální odpad v městě Brně“

Odbor životního prostředí MMB v letošním roce zadal u Institutu pro udržitelný rozvoj měst a obcí, o.p.s. vypracování odborné studie, která byla zhotovena, předána a prezentována na komisi životního prostředí v září 2016 pod názvem „Systém plateb za komunální odpad a zavedení motivačních prvků v oblasti poplatků za komunální odpad v městě Brně“. Účelem bylo zhodnocení stávajícího způsobu spolufinancování systému nakládání s komunálním odpadem občany formou místního poplatku za provoz systému nakládání s komunálním odpadem ve statutárním městě Brně a navržení možných změn vedoucích k zefektivnění systému a objektivní srovnání všech způsobů finanční spoluúčasti občanů na systému nakládání s komunálním odpadem, jejichž zavedení v městě Brně je reálné. Dalším cílem této studie bylo navržení možných motivačních prvků do současného systému v městě Brně.

Studie konstatovala, že stávající způsob zpoplatnění není nutné zásadním způsobem měnit a není vhodné v krátkodobém časovém horizontu upravovat výši poplatků. Současný systém je totiž adekvátní (stávající poplatek pokrývá cca 85 % nákladů města na odpadové hospodářství po odečtu ostatních příjmových složek, přičemž město průměrně doplácí 168 Kč/obyvatele, což je ve srovnání s ostatními velkými městy výjimkou, neboť dotace systému odpadového hospodářství z rozpočtu měst se pohybuje mezi 38 – 67 %) a má podporu obyvatel (tři čtvrtiny obyvatel města Brna oslovených v rámci dvou výzkumných šetření provedených společností Markent, s.r.o. pro EKO-KOM, a.s. na konci roku 2015 uvedly, že upřednostňují systém, ve kterém se výše poplatku za odpady odvíjí od počtu členů domácnosti, tj. kapitální

platba). Významnou výhodou místního poplatku je rovněž možnost města nastavit systém úlev a osvobození pro některé skupiny obyvatel. Případné zvyšování poplatku v budoucnu bude nutné doprovodit důkladnou informační kampaní, která by měla vysvětlit konkrétní důvody zvýšení poplatku a zdůraznit výhody systému spočívající v jeho transparentnosti, ve spravedlnosti stanovení poplatku a v jeho snadném výpočtu.

Studie se rovněž zabývala možností zavedení poplatku za komunální odpad dle § 17 zákona o odpadech, přičemž došla k závěru, že jedinou výhodou tohoto poplatku je možnost motivace obyvatel k nižší produkci směsného komunálního odpadu díky variabilní objemové sazby a/nebo frekvence svozu nádob. Tato motivace je ovšem funkční zejména v zástavbě s rodinnými domky, v bytových domech se její účel díky společným nádobám ztrácí. Dalším nepříjemným efektem je nárůst znečištění tříděných odpadů, kam občané odkládají ve větší míře směsný komunální odpad, a také nárůst výskytu černých skládek.

Zavedení nového typu poplatku by představovalo nárůst provozních nákladů města na změnu celého systému. Pokud by měl poplatek plnit motivační roli např. i ve vazbě na případné slevy z poplatku, je potřeba si uvědomit nutnost zachování ekonomické vyváženosti celého systému. Případné zavedení a provoz nového poplatku by neměl vést k nárůstu nákladů města na odpadové hospodářství. Vzhledem k nové koncepci tzv. variabilního poplatku (poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci) v novém zákoně o odpadech, který v letošním roce prošel mezirezortním připomínkovým řízením a projednáním Legislativní radou vlády, bude realizace takového poplatku (nutnost určit a ověřovat hmotnost nebo objem svezovaných odpadů pro každou domácnost) zejména v zástavbách bytovými domy téměř nemožná, jak připustil sám předkladatel zákona. Na základě všech uvedených skutečností bylo městu doporučeno setrvat u stávajícího systému zpoplatnění obyvatel, tj. u místního poplatku.

Studie dále podrobně analyzovala možná motivační opatření vedoucí k aktivní účasti obyvatel na systému odpadového hospodářství v Brně a ke správným návykům obyvatel při nakládání s odpady. Jedním z možných ekonomických opatření je systém úlev v rámci místního poplatku vázaný na konkrétní aktivitu poplatníků spojenou s předcházením vzniku odpadů, tříděním využitelných složek či využíváním doplňkových služeb v odpadovém hospodářství, především sběrného dvora. Toto opatření však vyžaduje odpovědné nastavení adekvátní slevy na poplatek tak, aby neúměrně nezvýšilo náklady města na odpadové hospodářství, avšak aby současně výše slevy na poplatek byla pro poplatníky motivační.

Studie doporučuje městu Brnu využít motivační nástroje založené na informačních a komunikačních aktivitách v kombinaci s technickými opatřeními optimalizace systému tříděného sběru využitelných složek, neboť účinnost těchto nástrojů považují autoři studie v podmínkách města Brna za nástroje s nejvyšším potenciálem ke zvýšení třídění odpadu.

Jedním z důležitých nástrojů k aktivní účasti obyvatel na systému nakládání s odpady ve městě a usměrnění jejich aktivit ke třídění a recyklaci odpadů (včetně předcházení vzniku odpadů) je vytvoření funkčního a pohodlného systému sběru, třídění a recyklace odpadů ve městě. Město Brno má základ systému dobře vytvořený. Systém ale vykazuje některé nedostatky, které se projevují zejména v malém výkonu třídění plastových a skleněných odpadů ve městě. Totéž pak může nastat u sběru bioodpadů, které ovšem nebyly v rámci této studie hodnoceny.

K optimalizaci systému studie doporučuje analyzovat využití sběrné sítě (za účelem zlepšení dostupnosti systému pro obyvatele) a sběr dalších využitelných komodit (např. zhodnotit účinnost sběrného systému pro nápojové kartony, zhodnotit sběr kovových odpadů formou směsného sběru s jinými komoditami a v rámci SSO, zhodnotit nutnost odděleného sběru čistého a barevného skla s ohledem na současné technologie), dále zvážit zavedení odděleného sběru bioodpadů v zástavbách s rodinnými domy či vyhodnotit využití a dostupnost stávajících 37 sběrných středisek odpadů. Dalšími opatřeními na podporu rozvoje

systému tříděného sběru mohou být udržování kvality sběrné sítě (pravidelné vyhodnocování stavu nádob, pravidelná obměna poškozených nádob, čištění nádob, atd.), podpora třídění v domácnostech např. prostřednictvím sady plastových tašek na třídění odpadů, rozšířením reuse aktivit v SSO, atd.

Klíčovým předpokladem úspěchu navrhovaných opatření je aktivní zapojení veřejnosti, a proto je třeba velkou pozornost věnovat interakci s veřejností. Jednotlivá opatření je nutné občanům vysvětlit a současně zvýšit povědomí obyvatel o konkrétních okolnostech provázejících fungování systému sběru tříděného odpadu. V tomto ohledu je nezbytné, aby město vyvíjelo komunikační aktivitu, jejímž cílem bude poskytnout veřejnosti úplné, objektivní a nezkreslené informace nutné pro to, aby obyvatelé mohli zaujmout informovaný postoj k problematice, která se dotýká jejich nejbližšího životního prostředí. Vzhledem k tomu, že podíl „netřídíčů“ je v Brně nízký, měly by se komunikační aktivity zaměřit především na prezentaci výsledků třídění odpadu – jaké pozitivní environmentální, ekonomické, společenské a jiné důsledky má třídění odpadu konkrétně pro město Brno. Akcentem pozitivních důsledků třídění odpadu lze budovat pocit, že třídění odpadu má smysl, a současně je nutné akcentovat, že i individuální příspěvek každého obyvatele není zanedbatelný, ale naopak důležitý z pohledu výstupů třídění odpadu jako celku.

5. Místní poplatek v roce 2017

Jak vyplývá z uvedené studie, zavedený systém nakládání s odpady v městě Brně a s ním spojený zavedený místní poplatek, jsou dobře nastavené nástroje, které není nutné ani žádoucí měnit. Poplatníci vnímají cenu poplatku jako adekvátní a možnosti, jak třídít komunální odpad jako uživatelsky dostačující a komfortní. Výsledky studie byly podpurným argumentem, proč pro rok 2017 nejsou plánovány žádné změny v oblasti místního poplatku, tzn., zůstávají zachovány dvě sazby dle věku poplatníka (500 Kč pro děti do tří let věku a seniory nad 70 let věku, pro ostatní 670 Kč), úlevy, osvobození, ohlašovací povinnost, a další, tudíž obecně závazná vyhláška č. 10/2015 zůstává v platnosti a není nutné ji novelizovat.

Rozúčtované náklady na jednotlivé poplatníky budou zveřejněny způsobem umožňujícím dálkový přístup (na webových stránkách správce poplatku).

Přehled osvobození (zákonných i schválených OZV)

Osvobození	2013	2014	2015	2016	2017
Chata	6 396	6 390	6 681	8 230	8 300
Ohlašovna	28 429	30 262	30 881	31 760	31 813
3. dítě	3 500	2 850	3 521	3 645	3 551
Dítě umístěné v zařízení	496	318	368	350	303
Domovy pro seniory	-	-	-	3 011	2 546
Celkem	38 821	39 820	41 451	46 996	46 513

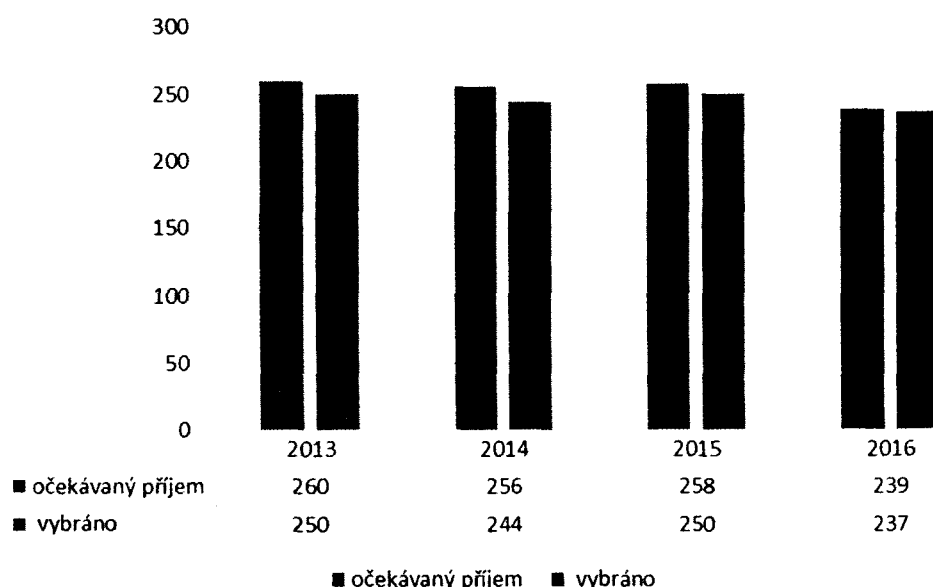
Přehled úlev (snížená sazba 500 Kč pro seniory nad 70 let a děti do 3 let)	Počet poplatníků
Poplatníci do 3 let	15 061
Poplatníci od 70 let	53 185
Celkem	68 246

Stav výběru poplatku v letech 2013 – 2016 a grafické znázornění

rok	očekávaný příjem (v mil. Kč)	vybráno k 31.12. (v mil. Kč)
2013	260	250
2014	256	244
2015	258	250
2016	239	237*
2017	241	-

* stav k 30. 11. 2016

Výběr poplatku v letech 2013 - 2016

6. Motivační nástroje podpory třídění a předcházení vzniku odpadů v roce 2017

V rámci podpory vytváření podmínek ke stabilizaci produkce jednotlivých složek komunálního odpadu a následnému snižování množství komunálního odpadu na všech úrovních veřejné správy a na úrovni občanů a rovněž za účelem podpory prodloužení životnosti a opětovného používání výrobků a materiálů připravuje statutární město Brno pro rok 2017 „**Motivační program přecházení vzniku odpadů**“, jehož hlavním cílem je podpora konkrétních aktivit předcházení vzniku odpadů realizovaných zejména v projektech „Druhý život“ a „RE-NAB“ v rámci RE-USE managementu statutárního města Brna.

Tyto aktivity jsou významným nástrojem pro realizaci Programu předcházení vzniku odpadů České republiky, který je součástí Plánu odpadového hospodářství České republiky pro období 2015-2024 a statutární město Brno je jím v souladu s platnou legislativou v oblasti odpadového hospodářství vázáno.

Předpokládaná podoba „Motivačního programu přecházení vzniku odpadů“ vychází rovněž ze závěrů studie uvedené v části 4, kdy jedním z doporučení je pokusit se vytvářet a podporovat pozitivní vazby obyvatel k novým způsobům pohledu na odpadové hospodářství, tzv. Oběhové hospodářství. Jedním ze způsobů utváření pozitivní vazby je nepochybně možnost

získání odměny za aktivní využívání projektů „Druhý život“ a „RE-NAB“ v rámci sběrných středisek odpadů (SSO) v Brně, kdy všichni uživatelé dostanou přímo na SSO možnost zapojit se prostřednictvím vyplnění kupónu do soutěže o ceny, které budou podporovat myšlenku třídění odpadů a přecházení vzniku odpadů (např. textilní nákupní tašky, opakovatelně použitelné sáčky na nákupy, kvalitní láhve na pití, barevné tašky na třídění odpadů, kvalitní minidrill boxy na podporu opravování a kutilství atd.). Na soutěžním kupónu kromě vyplnění kontaktních údajů pro případné převzetí ceny bude rovněž možnost uvést, co občan do re-use projektů předal a statutární město Brno bude mít možnost speciálně ocenit aktivní uživatele, kteří významným způsobem přispěli k rozvoji těchto re-use projektů. Praktickou realizaci „Motivačního programu přecházení vzniku odpadů“ bude zajišťovat OŽP MMB, který současně pro statutární město Brno zajišťuje provozování sběrných středisek odpadů.